

М'яч

Жігмонд Моріц

Пан полковник мав двох гарненьких дівчаток. Тато був дуже гордий з своїх дочок. Як ішов з ними гуляти, то його золоті ґудзики, шнурки, комір і китиця на шаблюці сяяли багато яскравіше, ніж коли він гарцював поперед полку на баскому коні.

Щоправда, він таки не дарма пишався своїми дівчатками. Такі вже вони в нього розумниці, що любо дивитися. Вбираються за останнім словом паризької дитячої моди; а такі чепурухи, що на лискучих обручах, якими грають в серсо[1], нема жодної порошинки. Рухи легкі, невимушені, природні, та водночас такі поважні й шляхетні, наче в придворних дам.

Проте їхній батько, дарма що полковник і дуже грізний пан, ніяк не може порозумітися з доньками. Він думає, що вони звичайнісінькі собі діти.

Тим-то купує для них усякі іграшки, що їх усі батьки, треба чи не треба, звикли купувати дітям.

Правда, малі не опираються батькові. Вони добре знають, що діти завжди повинні слухатись дорослих. Тож приймають покірно барвисті м'ячі та цяцьки, лялькові кухоньки й спальні. Вони знають — це потрібно. Правда, не на те, щоб гратися, а щоб на сімейних святах показувати маленьким гостям свої білі кімнати, повні цяцьок та вишуканих дрібничок. Гості радіють тим забавкам, і маленькі господині залюбки віддають їх.

Їхній батько, полковник, — високий, ставний чоловік. Він на диво міцний та дужий. Не боїться ні холоду, ні спеки, ні голоду, веде перед у кожній роботі, до загибелі натовпів солдат, а сам ніколи не відчуває знемоги.

І цю мужню, непохитну людину гнітить шляхетність власних дітей. Він повсякчас думає, що б його зробити, аби доньки знов стали звичайними дітьми — наївними, щирими й пустотливими. І ніяк не може дати собі ради.

Нарешті в голові сяйнула йому думка.

— Ще б пак! — вигукнув він. — Звичайно, чого вони можуть навчитися від англійських та швейцарських виховательок! Їм потрібна справжня подруга — невеличка угорська дівчинка! Маленька угорка, весела, жвава. Як це мені досі не спало на думку!

Пан полковник наказав покликати бравого капрала[2] з сьомої сотні, якого дуже любив за спритність і гарну солдатську виправку.

— Мішко! — мовив до нього полковник. — Хочу з тобою порадитись у дуже важливій справі. Моїм дівчаткам потрібна порядна подружка — здоровеньке й веселеньке дівча, що могло б з ними гратися. Втямив, Мішко, чого я хочу?

— Покірно доповідаю, пане полковнику, все втямив!

— Де б його знайти таку дівчинку? Якщо їй не сподобається Пешт або не подружить з моїми дівчатками, то повернеться собі додому... Чи знаєш таку дівчинку?

— Покірно доповідаю, пане полковнику: знаю!

— Справді, Мішко? Дай боже тобі здоров'я, сину, коли допоможеш її знайти. Хто ж вона?

— Покірно доповідаю, пане полковнику: моя сестричка Борча!

Пан полковник мало не обійняв Мішку. Дав йому грошей і наказав небавом поїхати по сестру.

За кілька днів Мішка повернувся з своєю сестричкою Борчею.

Рум'янощока, по-сільському вбрана дівчинка з подивом і страхом дивилась на величезне місто. Аж їй очі розбігалися, коли дуже великий пан полковник та брат Мішка завели її до світлих покоїв, повних шовку, оксамиту, золота та дзеркал. Нізащо в світі не наважилась би й пальцем до них дітнутися. Їй здавалося, що чарівна країна зникне, скоро вона щось в ній зачепить.

Наче в казковому сні, дивилася вона на височенні, вищі, мабуть, за їхню хату, двері з величезною запоною.

Двері розчинилися, і показалися дві феї. Не вистачало їм тільки барвистих крилець.

Здається, їй і те примарилось, що ставний, лагідний на виду військовий нахилився до маленьких фей і мовив:

— Ось, дорогенькі мої, тут Борча, про яку я вам казав. Буде з вами гратися, не цурайтеся її — вона хороша дівчинка. Правда ж, Борчо?

Борча подумала, що це теж їй приснилося. На знак згоди закивала головою. Раз, двічі, тричі кивнула, а потім ще і ще раз. Так закивала, ніби толова була в неї на пружинах. Але ж дівчинці дуже хотілося запевнити всіх, що навчить маленьких фей гратися!

Дивлячись на Борчу, менша фея навіть посміхнулася. А дівчинка, завваживши той усміх, закивала ще жвавіше.

— Ну, знайомтеся,— сказав пан полковник,— а ми, Мішко, ходімо звідси — хай собі розважаються. Ти, Борчо, пильнуй, аби дівчатка не забилися, граючись.

Борча не могла відповісти нічого путнього, а тільки знов швидко-швидко закивала головою, як клоун у цирку.

Пан полковник і Мішка вийшли. Борча залишилась у просторому білому покої. Під нею хиталася підлога, танцювали візерунки на пухнастому килимі.

Двоє дівчаток серйозно, уважно поглядали на неї.

— А ви, Борчо, не бійтеся нас,— озвалася старшенька з такою поблажливістю, що Борчі аж сльози на очі набігли.

— Ласкаво приймаємо вас, Борчо,— сказала й менша дівчинка, і Борчі здалися слова ці прегарною музикою.

— Заради тата,— озвалася знов старша дівчинка,— ми зробимо все, щоб вам, Борчо, добре жилося в нас. Почувайтесь як дома. Наші покої, іграшки, наш вільний час — у вашому розпорядженні.

Борча дивом дивувалася. Ніколи не доводилось їй чути з таких невеличких уст такі слова. Дома її маленькі сестрички при чужій людині слова не можуть вимовити. Ось і їй

самій заціпило, хоч вона поруч з цими крихітними феями вже зовсім велика дівчина.

— Ходіть-но, Борчо! Це зала — тут ми граємось. Ви можете брати всі наші іграшки. Ви, певно, спритна дівчина й нічого не розіб'єте.

Борча обережно, наче по льоду, ступала по ковзкому килимові і навіть після таких ласкавих слів не наважувалася торкнутись тих чудес.

— У вас не було таких іграшок? — спитала менша фея.

Борча замотала головою. Потім склала руки долонями одну до одної, втиснула між колін і так дивилася на все широкими очима.

Дівчатка пояснили Борчі, як бавитись іграшками.

— Вони дорогі, гарні, але дуже нецікаві,— мовила на кінець старша дівчинка.

Ці слова здивували Борчу більше, аніж самі іграшки.

Вона гадала, що навіть дивитися на них — і то вже розвага.

— Дорогенька,— озвалася старша дівчинка до меншої сестрички,— давай поведемо Борчу на город. Може, там їй буде звичайніше. Але не забудь, дорогенька, взяти з собою м'яча. Коли захоче, Борча може там з ним погратися.

Борча з великою повагою слухала цю шляхетну розмову і зиркала на величезний м'яч, розмальований ляльками й дівчатками.

Подалися на город. Борча й досі не знає, як вона вибралася з лабіринта кімнат, меблів, коридорів та сходів. На городі звивалися притрушені білим піском стежечки й буяли такі ж панські, як дівчатка, квіти.

Куди там сільським рожам та півоніям до цих небачених квітів! Як Борчі до панянок!

Так думала зачудована дівчинка, роздивляючись довкола.

— Ну, Борчо, ось вам м'яч. Можете гратися.

Борча взяла м'яч. Мабуть, і це така ж гарна і непридатна річ, як і все навколо. Зроду не посміла б вдарити м'ячем об землю, хоча й кортіло побачити, чи підскочить.

— Грайтеся з ним, Борчо! Грайтеся! — заохочували її дівчатка.

Борча таки не втерпіла. Нарешті вже щось тримала в руках, і воно не щезало. Великий круглий м'яч під її пальцями прогнувся так само, як дома гумовий м'ячик, куплений у крамниці за десять крейцерів.

Вдарила м'ячем об землю — і він весело підстрибнув.

Борча схопила м'яч, кинула на землю й побігла за ним по стежці, забувши про маленьких фей, про гарні квіти... Бачила зараз тільки м'яч. Коли Борча повернулася до панянок, що, посміхаючись, стежили за нею, вона була весела й розпашіла.

Пан полковник зійшов до своїх дітей і радо подивився на жваву дівчинку, що гралася з м'ячем.

— Ну, любі мої, як розважаєтеся? — запитав доньок.— Чи до вподоби вам нова подружка?

— О, Борча дуже втішна,— відказала п'ятирічна розумниця.— Вона така проста, безпосередня. Сподіваюся, тату, що ти купиш їй такого м'яча, де не буде малюнків. З ним буде їй зручніше гратися.

Доччині слова здивували й вельми засмутили пана полковника. Йому стало соромно за своїх дівчаток. Знітилась і Борча — у намальованих на м'ячеві чепурух-дівчаток де-не-де постиралися носи та сукні...

[1] Серсо — гра з обручем, який підкидається вгору й ловиться паличкою.